

La Rovira

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral
Emplaçament	A Navàs prendre pista forestal asfaltada en direcció a Sant Cugat del Racó i Castelladral. Es troba entre aquests dos nuclis, al costat de la carretera, 1,5 km abans de Castelladral.
Alçada:	612
Coordenades:	
Latitud:	41.90531
Longitud:	1.7932
UTM Est (X):	399907
UTM Nord (Y):	4639967

Classificació

Número de fitxa	08141 - 334
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XII-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 93.EA. Nivell 2. Conservació. Nivell 4. Ambiental / Nivell 6. AEA. Pla Especial Urbanístic del Catàleg de Masies i Cases rurals en Sòl no urbanitzable de Navàs, aprovat el 2012, amb els núms 86 i 87.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial - productiu
Titularitat	Privada

Titular: 08140A009000020000IG

Fitxes associades:

[Gusart](#)

[Dipòsit de la Rovira](#)

[Forn de calç de la Rovira](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dl., 21/06/2021 - 13:32

Descripció

Masia de grans dimensions, d'origen medieval i una de les més importants del terme. Es troba molt ben emplaçada en un estrep de la serra de Castelladral, amb bones vistes cap al sud i l'est. El conjunt conta d'un gran cos residencial amb planta en forma de T (amb planta baixa més dos pisos), una masoveria situada uns metres a llevant, una petita capella independent, dues grans pallisses al nord i, ja més a ponent, una bassa i una gran extensió de naus agropecuàries modernes.

El cos residencial és fruit d'un gran nombre d'ampliacions que són difícils de precisar. La part més antiga es troba al centre de la casa. En aquest sector, a la façana de llevant hi trobem un antic portal adovellat tapiat i, més amunt, vestigis d'un finestral gòtic d'arc apuntat, també tapiat i retallat per un balcó posterior. El parament d'aquest tram de mur és fet amb carreus regulars, a trenca-junt, i deu correspondre a l'obra més antiga. Aquesta primitiva construcció es va ampliar cap al nord i cap al sud, possiblement entre els segles XVI i XVIII. D'aquesta fase trobem, en la mateixa façana est, un altre portal, adovellat, i al seu damunt una finestra amb motllures. A la dovella central del portal hi ha un escut que ha quedat totalment erosionat. Està flanquejat per una sanefa i una branqueta amb fulles i, a sota, té una inscripció amb unes sigles que diuen: "AIQF REI[G]". Al segle XIX la casa es va ampliar substancialment, tant per la banda nord com al sud. Actualment la façana de majors dimensions és la del sud-est, i conté una barreja d'obertures i de refeccions de diferents èpoques que donen com a resultat una composició força desordenada. Algunes de les obertures s'han remodelat ja ben entrat el segle XX. La façana de ponent, més homogènia, es caracteritza per un cos annex amb terrassa on hi ha la cisterna, que té el pou al centre, des d'on es recull l'aigua.

A l'interior la masia conserva la tipologia clàssica, on destaca la sala principal amb l'estructura de fusta vista. Al costat nord hi ha les tines.

La masoveria és un edifici notable i força gran, separat de la masia per un petit pas. Es va construir el 1642 (segons una llinda) i el 1859 s'hi va aixecar un pis superior. És de planta rectangular i s'hi han adossat al costat de llevant dos cossos, en diferents èpoques. La façana sud, també ressaltada per la seva major alçada, s'ordena a partir de tres eixos verticals amb finestres emmarcades amb pedra carejada.

La capella, dedicada a la Sagrada Família, és de dimensions modestes, de planta rectangular i exteriorment molt austera. La façana principal, encarada al sud-oest, consta d'un senzill portal amb llinda plana, un òcul superior i una espadanya. Interiorment és coberta amb volta de canó. Fa uns anys va ser remodelada i se'n va refer el moblatge.

Al nord hi ha un petit pati tancat des d'on s'accedeix a les dues pallisses. Situada més a ponent i lleugerament separada de la masia hi ha una bassa de forma quadrada construïda amb carreus de gran qualitat. Inclou una dependència on, en un arc, s'hi llegeix la inscripció "J.G. ANY 1908". Aquesta bassa recollia les aigües pluvials i d'escorrentia. Cal destacar-ne el joc d'aigües i canals de rec.

Observacions:

Inscripcions en llindes: 1642 (entrada nord de la masoveria), 1737 (llinda d'una finestra tapiada a la façana nord), 1854 (porta tapiada a la façana nord), 1859 (llinda de la masoveria, segona planta), 1861 (llinda al terrat cisterna), 1885 (porta interior), “1895 Miquel Gusart” (llinda de la capella), “J.G. ANY 1908” (bassa de ponent).

Història

Aquest mas és d'origen medieval i, fins no fa gaire, la referència més antiga que se'n coneixia era del segle XIV. Amb la publicació del Diplomatar del monestir de Santa Maria de Serrateix l'any 2006 es va poder endarrerir la primera notícia documental fins al segle XII. El primer document, de l'any 1123, és la consagració de l'església de Santa Maria de Serrateix, on es fa referència a diverses donacions i s'esmenten unes terres que el monestir tenia a la Rovira. Les referències a les terres de la Rovira continuen en anys posteriors: 1145, 1181.

Al segle XIII trobem esmentada la confirmació d'un establiment de l'any 1210: “Ramon de Casserres, la seva muller, i llur fill, Ramon, confirmen la cessió del domini útil d'un alou del mas Rovira (de Castelladral) a Bernat de Rovira, i a la seva muller Berenguera, a canvi d'un cens d'un quarter i mig d'oli segons la mesura de Cardona. Per fer aquesta confirmació reben 15 sous”. Més tard, el 1262, Bernat de Portella posa sota la seva protecció el mas de “Comes Posades” i el mas de Rovira, situats a la parròquia de Castelladral, sota el domini de Santa Maria de Serrateix, a canvi de setanta sous de Barcelona.

Al segle XIV la masia de La Rovira apareix esmentada en un llevador de censos del monestir de Serrateix del 1370 junt amb la Comaposada, la Rovira, Maçaners, la Serra d'Aixibis, Puiggròs, Casanova i la Llastanosa.

Entre els segles XVI i XVIII la masia es va ampliar. En aquest darrer segle constituïa una de les principals propietats del terme, juntament amb Puiggròs, el Castell, Llobet i la Capçada. Tal com hem vist, en època medieval la família que estava al capdavant del mas tenia el cognom Rovira, i el van mantenir fins a principis del segle XIX quan va entrar com a hereu Francesc Gusart i Rovira (1766-1851), a conseqüència del matrimoni d'una pubilla de la casa. Els Gusart procedien del mas Gusart, del Muijal, i a partir d'aleshores l'heretat de la Rovira inclogué també el mas Gusart. Així, segons l'amillament de 1861 la propietat de la Rovira (incloent-hi Gusart) posseïa entre 200 i 300 Ha, i tenia entre 15 i 20 parcers.

En aquest segle XIX es van portar a terme la majoria d'ampliacions i remodelacions a la masia que actualment són visibles, incloent-hi l'habilitació d'una nova planta. El 1895 Miquel Gusart (1823-1897) va fer construir la capella, dedicada a la Sagrada Família. A principis del segle XX hi hagué un altre canvi de cognom dels hereus, que van passar a dir-se Castellà i, més endavant, Boixadera. Fins la dècada de 1970 la masoveria encara va estar habitada.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). “Navàs”. *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 163-165.

BADIA, J.M. (1990). “Castelladral en el temps”, *El Morralet*, Navàs, p. 14.

BADIA, J.M. (2004). *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Més de mil anys arrelat al territori*. Edicions El Farell – Patronat d'Amics de Serrateix. Sant Vicenç de Castellet, p. 228, 232.

BOLÓS, J. (2006). *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*. Fundació Noguera, Diplomataris 42. Barcelona, p. 214, 233, 250, 304 (B 130, 138, 146, 161, 204).

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 93.EA

OBRADORS, J (1991). “Trajecte de les cases de Castelladral, habitades el 1904 i utilització correcte dels seus noms.” *El Morralet*, núm. 1, Navàs, p. 19.

PIÑERO, J. (1994). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa RU. 85.

